

Undangongumenninir

Fyrsta Sosialistiska Ungmannafelagið í Føroyum varð stovnað í 1912

Væl áðrenn hin føroyski javnaðarflokkurin varð stovnaður, vóru tað unglingar sum tóku seg saman og stovnaðu eitt sosialistiskt ungmannaafelag. Hetta felag varð stovnað í 1912, og var hetta felag skipað fyrst og fremst sum eitt tjakfelag, og hevur hetta felag verið rættiliga aktivt.

Í 1965 varð aftur Sosialistiskt Ungmannafelag stovnað í Føroyum. Hetta felag gav út blað — BERGMÁL — sum kom út í nøkur ár. Í fyrsta blaðnum, sum kom út í 1968 var samrøða við undangongumenn í fyrsta sosialistiska ungmannafelagnum, og loyva vit okkum niðanfyrir at endurprenta hesa grein.

Samrøða við J. P. Davidsen og M. S. Viðstein um fyrsta sosialistiska ungmannaafelagið í Føroyum.

Av politiskum røslum er javnaðarrørslan ein tann yngsta sum komin er higartil lands. Henda røsla kann ikki sigast at vera tað ein kallar »super føroysk«, nei hon stingur seg upp har arbeidarafjöldin kennir sviðan av fámanaveldinum, sum til allar tíðir hevur skapt ein sosialan ójavnna, har tey fáu hava í yvirflóð, meðan fjöldin hevur ligið neyð. At henda røsla kom at seta sín dám í mongum londum — serstakliga í norðanlondum — er eyðsæð, og tó hon kom eisini til okkara.

Fótin fastan

Millum teir fyrstu føroyingar sum blivu hugtiknir av hesi røslu, vóru Jóan Petur Davidsen og M. S. Viðstein. Vit hava hitt teir á máli, at fregnast eitt sindur um ta fyrstu tíðina henda røsla fekk fótin fastan her í Føroyum.

— Hvussu komst tú á fyrsta sinni í samband við javnaðarrørsluna og hvi við javnaðarflokkin? og svarar Jóan Petur:

— Á 18 ára aldri fór eg til Danmarkar at arbeiða — til Fredericia. Her kom eg saman við Jóh. Dalsgaard, ættaður úr Skálavík. Hann var ein aktivur javnaðarmaður. Á henda hátt kom eg í samband við nógvar av oddamonnum javnaðarflokksins, og sjálvandi var mær skjótt greitt, fyri hvønn og hvørjar hesin flokkur arbeiddi fyri. At byrja við »niðri«, sá eg nakað í hinum ræðikala flokkinum,

men, sum sagt, teir høvdu ikki tey boð til fólk, sum javnaðarflokkurin hevði. Eisini høvdu danir eina stóra hjálp í teimum skrivandi monnum, sum bæði í talu og skrift vistu á teir skeivleikar, sum vóru millum støttirnar í landinum. Ein kann bert hava í huga bókurnar hjá Nexø, har hann greiðir frá samfelagslívnum, um teir sosialu ójavnar, har fjöldin bert skuldi siga takk fyri, tað sum tey riku »allernáðigst« untu teimum.

Eisini Aakjærs eggjandi sangir, sum líkasam settu liv í rættvisiskrøv arbeidaranna.

Eisini fylgdu vit væl við rundan um okkum, komu skjótt í samband við javnaðarflokkin í Svøríki og fingur frá teimum bókum og bløð.

Sosialisman eisini boð til føroyingar

— Hverji boð hevði henda røsla til føroyingar, og heldur Jóan Petur áfram.

— Jú, boðini eru tey somu sum sosialisman hevur til ein, antin ein er føroyingur ella dani.

Ein visti jú, hvussu út av lagi ring arbeidsmanalønin var, og eisini bústaðarviðurskiptini vóru sera vánalig. Hesir báðir tættir vóru ógvuliga frammarlaga tá sum nú.

Politisk — fakkfelagslig

— Komu so tit fyrst í samband við javnaðarrørsluna politiskt ella var tað fakkfelagsliga?

— Tað fyrsta sambandið var við flokkin, men fyri í heila tikið at fara javnaðarpolitikk krevst, at man hevur góð fakkfelag. So-

statt er bæði tað politiska og tað fakkfelagsliga, so ógvuliga nær knýtt til hvørt annað, um eitt gott úrslit skal fáast.

— Var so tað fyrsta í Føroyum stovnan av einum arbeidsmannafelag?

— Nei, tað bleiv stovnað eitt sindur seinni, tí tað gekk eitt sindur striltið at gera fólk greitt týðningin av einum slíkum felag. Deils var tað óttin fyri arbeidsgevarum, at fólk kom at missa sínar arbeidspláss. Tí, sum tað bleiv sagt, at nú vóru arbeidararnir blivnir so »forbrenndir« at teir sjálvir fóru at krevja lön.

Andreas Hansen, gjørdi hitt fyrsta sosialistafelagið í Føroyum, reyður dukur við bókstavnum SUF í miðjuni. Hetta mega tit altíð minnast! segði Maurentius

SUF stovnað 1912

— Hvat gjørdi tit so?

— Jú, tað var stovnan av einum politiskum ungmannaafelagi Sosialistisk Ungdomsforbund SUF.

Hetta greiðir M. S. Viðstein soleiðis frá:

— Sosialistisk Ungdomsforbund varð stovnað í 1912. Felagið varð skipað sum tjakfelag. Innivist fingi vit í gomlu prentsmiðjuni hjá Tingakrossi (Fram). Møguleikar okkara at fáa innivist vóru ógvuliga vánaligir. Vit vóru noyðdir at flyta úr stað í stað. — Men vit fingi tó eitthvørt á skafti. Umframt at arbeiða í lesirinum, høvdu vit nógvar fundir. Eg minnst serliga tveir stórar fundir vit høvdu. Annar var fundurin á Gøtu-eiði. Nógvar fólk vóru møtt. Jóan Petur var ein av talarunum.

Sosialistar og borgarligir bresta saman

Hesin fundur mundi helst vera fyrsti almenni sam-

anbrestur fyri almennari hugsan millum sosialistar og borgarligar. »Dimmalætting« og »Krossur« høvdu viðmerkingar til fundin.

»Dimma« skrivaði: »Í byn eksisterer en socialistisk forening« — og »Krossur« helt hánt um, at SUF skuldi takast við evni, sum ikki beinleiðis kom okkum við, í okkara heimapolitikki, so sum hernaðarspurningurin.

Her kann viðmerkjast, at fleiri av okkum bóru svenska hernaðarmót-mælismarkið — ta brotnu byrsuna.

Niels A. Ejdesgaard — altíð til reiðar — altíð líka fúsar. Hann mega tit ongantíð gloyma, legði Maurentius okkum eina við

Dimma dimmilim

Ernst Christiansen, sum tá var formaður í DSU — Danmarks Socialdemokratiske Ungdom — viðmerkti til orð Dimmalættingar og »Krossins« í brævi til SUF, at hann dugdi ikki at lesa føroyskt, og visti sostatt ikki hvat Dimmalætting merkti, men helt, at tað var best hóskað um orðið merkti dimmelim. Til »Krossin« svaraði hann, at um allir kundu taka undir við »Krossin«, segði hann bert »lykkelige lande.«

Ovast: Jóan Petur Davidsen. Vinstrumegin: Johan Hansen (í Funningsstovu), Kristian Skylv Hansen, Valgerd Bjarnason, Jóh. í Mattalá, Petur Olsen (Petur hjá Hósvíksjökup) Petur L. Johannesen (Petur hjá Demmusi) Julian Johannesen (Julian hjá Demmusi), Jógvan A. Rasmussen, (Jógvan hjá Stínu) Maurentius, Bjørn Bjarnason, Jákup Bjarnason

Hin fundin høvdu vit saman við motorpassarunum. Hann var í 1915. Orsøkin til fundin var, at teir vóru í verkfalli og fyri best at gera vart við teirra krav var fundurin havdur.

Eisini gjørdi vit fleiri útfærðir, sum savnaðu hóp av ungfolki. Til hesar hevði Diaba í Funningsstovu gjørt felagsmerki. Reytt merki við hvítum stavum SUF á. Hann var annars altíð fúsar tá nakað var á vási í felagnum.

Av øðrum serliga aktivum felagslimum, kann eg nevna Kristin í Geil. Hann var altíð beinasamur, tá heitt varð á hann. Hann gjørdist seinni fyrsti

skrivari í arbeidsmannafelagnum í Havn.

3 reyðar bíbliur

Einaferð var komið út í orð, at SUF nýtti 3 reyðar bíbliur, og vistu fólk sjálvsagt sína andstygd móti hesum.

»Bíbliurnar« vóru: 2 bind av Socialdemokratiets Aarhundrede og Verdens Undergang.

Vit hildu annars eisini nógvar bløð, bæði donsk og svensk, og av hesum kundu vit fylgja við, hvat fór fram uttan um okkum.

— At enda siga vit M. S. Viðstein og J. P. Davidsen takk fyri samrøðuna.

LØGTINGSVALIÐ

23. jan. 1928.

	Sjálvt.		Samb.		Javnað.		Uttanfl.		atkv. tils.		Tingm.			
	atkv.	%	atkv.	%	atkv.	%	atkv.	%	atkv.	%	Sj.	Sa.	J.	U.
Norðoyggjar	431	64,6	197	31,4					628		2	1	0	0
Eysturoy	443	27,8	1094	68,5	59	3,7			1596		1	4	0	0
N. Streymoy	405	48,7	402	48,4	24	2,9			831		1	1	0	0
S. Streymoy	470	49,2	296	30,9	126	13,2	64	6,7	956		3	1	1	0
Vágar	353	58,2	217	35,7	37	6,1			607		1	1	0	0
Sandoy	368	67,1	121	22,1	59	10,8			548		2	0	0	0
Suðuroy	210	18,0	590	50,6	366	31,4			1166		1	2	1	0
	2680	42,4	2917	46,0	671	10,6	64	1,0	6332		11	10	2	0